

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 34.

V Ljubljani, v soboto 23. avgusta 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoludne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrletno 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg št. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Na ljudski tabor v Ljubljano!

Vodstvo katoliško-narodne stranke sklicuje na

nedeljo, dne 12. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne
velik manifestacijski shod v Ljubljano,

da na njem v središču dežele ljudstvo iz vse dežele na ves glas pové, da se ne pusti več zatirati in da je pripravljeno z vsemi sredstvi boriti se za svoje pravice.

S tega shoda naj poneso udeležniki ogenj pravičnega boja po vsej deželi!

Vsi zatirani delavski sloji, vzdignite se kot en mož in prihitite **v nedeljo 12. oktobra v Ljubljano**, da zagrome tu tisoči slovenskega ljudstva, da se bo čulo gori na Dunaj:

Yen s splošno in enako volivno pravico!

Proč s privilegiji! Proč z nemško-slovensko zvezo!

Proč z liberalizmom!

Možje in mladeniči, v ogromnem številu prikorakajte v Ljubljano zahtevati svoje pravice! Povejte na ves glas, da je prišel čas, ko ljudstvo združeno vstaja za pravico in da zatirana slovenska raja hoče streti okove krivice.

Prihitite v mogočnih vrstah v Ljubljano, kjer bote liberalcem povedali v zobe, da si ne daste jemati svojih političnih pravic in ne oskruniti svojih najdražjih svetinj!

Agitirajte za ta shod med somišljeniki! V vsaki fari osnujte agitacijski odbor! Prirejte posebne vlake! Komur je le količkaj mogoče, odtrgaj se za par ur od doma!

Dne 12. oktobra vsi v Ljubljano!

Živela pravica! — Živelo slovensko ljudstvo!

Obrtna spretnost v reklamah modernega časopisja.

Ako govorimo o obrti v tem članku, razumemo pod njo vse ono, kar umejo kapitalistični spretnjaki v gotov denar obračati. Zato priste vamo sem v tem smislu poleg obrti v pravem pomenu besede tudi leposlovje, znanost in umetnost. To po vsej pravici, ker vse navedene stvari so gotovej vrsti ljudij vir do sreče in blagostaja, pravi vir do zlata. Kako se v vseh teh kaže velika obrtna spretnost, hočemo prav na kratko označiti počenši s zlorabo prve, namreč prave obrti.

Ako bi hotel kdo spisati zgodovino obrti v Avstriji, priznati bi moral, da je zadnjih desetletij sem opaziti velik napredek. Ne mislimo pa napredka, ki se tiče kvalitete izdelkov, ampak v mislih imamo napredek spretnosti izdelke v denar spreminjati. Temu se ni čuditi, ako omenimo, da je večji del vsa obrt večjega pomena v rokah onih, ki so privandrali iz dežele, v kateri se je nekdaž cedilo mleko in med. Mleko pa in med sta se jim na domačih tleh spremenila v grenki žolč in tudi v nesladki pelin. Zato je umevno, da se jim je lastna dežela pristudila in še je ogibajo, zlasti, ker dobe drugod gostoljubnih ljudij, ki jih drage volje sprejemajo med se, četudi v škodo domačinom. Saj ti romarji imajo oni talisman, ki gospoduje nad vsem svetom, — imajo namreč denarja obilo. Poznamo jih tudi mi, saj se dobe celo pesniki, ki našo domovino blagrujejo uprav radi teh srečnih in ljubeznivih ljudij, o katerih drugi zopet hudomušno govore, da je Avstrija njihova. Mi jim seveda vsega tega ne verujemo, ako ravno se prične neka pesem:

„O Oesterreich, du Land der Juden!“

Priznati pa moramo tudi mi, da imajo v obrti, kakor smo jo početkoma definirali, odločivno besedo. Obrt v označenem pomenu besede so spravili do največjega napredka, dasi sami nimajo nikake izobrazbe. Pa kaj zato? Saj je ne potrebujejo, delajo lahko tudi brez nje, ker jim obrtno zmožnost nadomestuje obrtna spretnost, ki je identična s trgovsko spretnostjo razpečavanje obrtnih izdelkov. To pa pribito dobro razumejo. To je neovrgljiva resnica, proti kateri zastoj sredstev iščete. Pomagajte si, če morete! Prirejajte protestne shode — smejali se vam bodo; pokažite razjarjeni kvišku svoje žuljave roke — v ječo vas bodo zagnali. O jerum! Vse to gibanje pa dobi svojo zaslonbo v inseratih časopisja, ki stoji pod vplivom krivonosov. Če pregleduje človek te inserate, pride res v zadrego, da ne ve, bi se li jezil, smejal ali žalostil nad nezdravimi našimi razmerami. To vam smrdi po samohvali — a vse skupaj laži. Kaj ti ljudje vse pišejo, je neverjetno. To je seveda dovoljeno, ker to ni goljufija, tudi ni laž, o kaj še, to je le obrtna spretnost. Poskusite komu v podobnem slučaju očitati laži, bode videli, kako ste ga žalili, moža poštenjaka, resnicoljubnega. Ironija! Le pogledjmo malo!

Poletni večer.

(Skica.)

Poletni večer je.

Iz velikih dimnikov mogočnih tovarn se je nehalo kaditi — iz na stečaj odprtih vrat so se vsuli delavci in delavke, kakor bučele iz panja.

Ne malo moških ima rudeče zavrtnice in nič manj žensk rudeče „blusne“.

„Sodrug!“ — „sodruginje!“

V tem trenutku pridreji lepo opravljena ekvipaža. Dama v vozu tišči parfumiran, s cipkami obrobjen robec k nosu.

„Voznik, hitreje! Od teh ljudij se širi nek neznošen duh.“

Bič švigne po zraku — s podvojeno hitrostjo zdrči voz naprej.

Oh groza — nekdo je pod konji.

„Stojte! Stojte!“

Bič počí — megla prahu — voza ni več —

„Je li kdo zapazil številko?“

Oglasi se nihče.

V četrtem nadstropju nekdanje tovarne za sladkor imata svoje stanovanje, malo sicer in razkošno, bogato opravljeno — a snažno.

„Moriz B... priporoča svojo zalogo ur in zlatnine. Patentirane ure dobe se samo pri njem. Na obroke!“

„— za 2 gld. dobite zlato uro z verižico in še 20 drugih komadov.“

„Najnovejšo! V lastno izgubo prodajam kolesa lanskega modela, popolnoma nova, neprekosljiva po 50 gld. Pet let garancije! Na obroke!“

„Obleka za gospode 8 gld.! — —“

Ti inserati že na prvi pogled previdnemu človeku povedo, katerega očeta otroci so. Vendar je pa žalibog mnogo ljudi na svetu, ki ne vidijo toliko daleč, da bi mogli spoznati neresnico v celi kopici puhle samohvale; vsedejo se na limanice in plačujejo drag denar za slabo blago. Zgoraj podobno glasečih inseratov bi se moglo navesti na stotine. Sicer se je pa vsak že lahko na lastne oči prepričal, ako je prebiral podobne časnike.

Poleg obrti igra v takih časnikih med inserati zlasti veliko vlogo zdravilstvo. Kujejo ti javne zahvale, naštevajo vse mogoče skrivne bolezni, katere morejo edino pri teh anoncah podpisani zdravniki vsled svojih dolgih in temeljnih študij v kratkem času sigurno ozdraviti. Za svet se prša lahko tudi pismeno. Za ordinacijo ali za pismeni odgovor se zahteva le mali honorar, par goldinarčkov. Takih inseratov pa bi mogli navesti cele kolone, če ne bi imeli čuta sramežljivosti, ker res se človek boji, da se more mladina že samo pri prebiranju teh inseratov pohujšati. Kako je še le potem s sramežljivostjo pri ordinaciji takih brezvestnih in brezverskih zdravnikov, tega ne vemo, vemo pa, da jim marsikateri neveden človek rad veruje in zagazi nepremišljeno v njih pasti.

Da dosežemo naš namen v kratkih potezah, nam ne preostaja pri posameznostih se veliko muditi in omenjamo k sklepu še leposlovje in umetnost.

V oddelku, kjer se priporočajo knjige za nabavo domačih knjižnic, bode dobili v večini liberalnih listih priporočene knjige naslabše vsebine v moralnem in verskem oziru. Emil Zola, Heine, Lenav, David Strauss, Ernst Renan, to so pisatelji, kojih knjige dobite priporočene; knjige pa krščanskih vernih mož, ki se trudijo s svojimi spisi dvigati človeškega duha do višjih idealov, ti se prezirajo in zaničujejo. Kako silno nevarno je to za mladino, je umevno, a plačilo jim ne izostane, ker poleg usmiljenja božjega vlada tudi božja pravica, in tej se ne bodo izognili z lahka. Kaj se pa hvali v umetnosti, treba je le pogledati moderne galerije slik. V vsem se kaže, da živi moderni svet brez idealov, obrača pa svoj trud edino po razkošnem čutnem vživanju. Vso to slabo smer pa podpira, kakor smo se prepričali, moderno časopisje, ki stoji v veliki množini pod vplivom modernih strujarjev. Kam bo to gibanje ljudstvo privedlo — videant consules!

J.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, dne 16. avgusta. Javno tombolo hoče napraviti tukajšno bralno društvo na korist podpornega društva za nove dijake na mestni realki. „Jednakopravnost“ porabi to priliko, da mahne po nasprotnikih. Piše namreč: „Kakor pri vsaki stvari, ki jo sproži napredna stranka, tako nasprotuje tudi sedaj črno-rudeča žindra tej dobrodelni prireditvi. Obe stranki skrbite za to, da se na dan tombole kolikor mogoče veliko ljudstva odstrani iz Idrije. Klerikalci agitirajo za božjo pot na Brezje, demokrati pa menda napravijo tudi svoj izlet.“

Da, liberalizem, ti si res smešna prikazen! smo si mislili, beroč take nerodne opazke. Liberalcu naj bode vse dovoljeno, on ni na vezan ne na zapovedi, ne na socialne razmere, on hoče biti le malik, kateremu naj hlapčuje vse. Za zgled si vzemimo le obnašanje naših naprednjakov v najnovejši dobi.

Da so iz „Čitalnice“ s silo izgnali ude katoliške stranke, je že znano. A da bi tudi njih bolj koncilijantni pristaši ne prišli preveč v dotiko s katoliško stranko, so skrbeli pri vsaki priliki. Kadar je katoliška družba napravila kako veselico, so gotovo imela isti dan liberalna društva svoj zabavni večer. Sicer so spale bolj spanje pravičnega, a isti večer so se zdramila, tako da je prišlo v pregovor v Idriji: kdaj bode zopet kaj pri naprednjakih? — kadar katoličani kaj napravijo.“

Snovalo se je društvo „Sokol“. Govorilo se je, to bode vsaj nad strankami. Tu se le pospešuje telesna krepost, ki je draga vsakemu. A glej, komaj se je društvo postavilo malo na noge, so že morali nekateri ustanovitelji iz odbora, ker so bili premalo napredni in društvenike nenaprednjake so toliko časa zbadali, da so bili prisiljeni izstopiti.

Tudi pri občinskih napravah so se naši naprednjaki enako obnašali. Rudarsko učiteljstvo je sklenilo v proslavo jubileja presvitlega cesarja napraviti dijaško ustanovo. Več let se je nabiralo preden se je dospelo do svote 2000 kron. Katoliška delavska družba je napravila v to svrhu vsako leto veselico s petjem, govorom, igro in godbo. A pri takih veselicah smo vselej pogrešali naše naprednjake, celo učiteljstvo liberalne barve se je pri takih prilikah odlikovalo s svojo odsotnostjo. In ko so nekateri c. kr. uradniki posetili naše veselice, so jih že v dnevniku napadli. Edino kat. del. družba se je spomnila te zadeve, da je, kakor že omenjeno, žrtvovala svoje moči in denarne prispevke. Sedaj, ko je z njeno pomočjo ustanova že postavno utemeljena, vemo, da se ne bo kaj oziralo na prosilce, katerih očetje pripadajo naši stranki. Vsaj začetek je to pokazal. Po tako čudnem vedenju se „Jednakopravnost“ zgraža, da se hočejo nekateri odstraniti pri stvari, katero napravi le naprednjaško društvo. Saj ste nam vendar sami šestokrat pokazali, kako se je vesti pri takih

Martin je vzgleden mož, njegova žena pa vzgledna gospodinja.

Toda sreča jima ni bila mila.

Ko jih je združila medsebojna ljubezen, tedaj sta imela pač lepe načrte za prihodnost. Čutila sta v sebi tudi dovolj moči te načrte uresničiti, jih izpeljati. Toda tudi ta dva sta izkusila, da

„Zastoj čolnic po vetru sreče obrača, komur bila je sovražna.“

* * *

Kmalu po svatbi zbolí soproga. Zdravnik zahteva izpremenitev zraka — ona mora na jug. Med shranjene desetake prišla je kuga. Začeti je treba iz novega.

On hodi v tovarno delat, ona pa šiva.

Zopet je v hranilnici shranjenih par desetakov, kar zbolí nenadoma trileten deček za tifusom in umrje. Da bi izginila ta bolezen za zmiraj iz sveta!

Zdravnik in pogreb pogolneta prihranjene novce.

Minulo je pet let.

V sobi sedi marljiva gospodinja in dela srajco. Na obrazu ji lahko čitaš, kako se že naprej veseli plačila, gospod „doktor“ dobro plača.

V kotu se igrajo 4 otročki s kamenčki za zidanje. Deček zida, dve sestrici iščeta primerne kamenčke. Obleka vseh je stara, zašita in zakrpana, a snažna. Črevljev v sobi ne nosijo.

„Kako si nerodna, da ne dobiš modrega kamenčka; ta je, ki leži tukaj.“

„Ta ni isti, Karol.“

„Kateri pa?“

„Karol“, šepne tihoma Katinka, „bomo li smeli imeti jutri novo obleko?“

„Jaz ne vem, kaj meni mar.“

Najmanjša sestrica zadene z nogo ob glavni steber — velik ropot — in cerkev leži sesuta na tleh.

To vzdrami zamišljeno gospodinja, oziroma mater.

Tiho! . . . Kaj je to?! Na stopnicah glasovi . . . tudi glas najboljšega prijatelja Martinovega. Kaj če se je mož — — — nemogoče, nemogoče — — — o Bog, samo tega ne, samo tega ne.

Že drži za kljuko — nekdo potrka, odpre.

„Gospa, ne ustrašite . . .“

Bil je Jožef, ki je to govoril.

Bolesten krik se ji izvije iz prsi, toda onesvesti se ne.

prilikah. Kaj nam ni znano, da kdor veter seje bode burjo žel? Vi nas ne marate, se bomo li mi vam vsiljevali? Smo vam res le tam dobri, kjer je treba kaj šteti?

Sicer pa gospoda okoli „Jednekopravnosti“ ve, da je bil čas za romanje odločen veliko prej, kakor se je sploh mislilo na kako tombolo. Tudi je treba daleč na okrog iskati voznikov za 150 ljudi in tudi že prej odločiti število udeležencev, ne pa še le zadnji teden agitirati, da se jih kolikor mogoče več odstrani od tombole. Da so si sploh ta teden odbrali za romanje, je lahko umljivo, ker rudar sedaj najmanj zamudi. V nedeljo ne gre na delo, v ponedeljek na rojstni dan presvetlega cesarja se počiva v rovih, tedaj izgubi le terek, ki pa še tega lahko zamenja s tovarišem. Ta gre namreč na delo čez dan, romar pa prevzame vrsto po noči.

Bila je ta notica naravnost žaljiva za našo stranko, a ker „Jednakopravnost“ nima kaj upliva pri nas, vemo, da se bode že radi blagega namena dokaj naših udeležilo tombole, vsaj trgovci katoliške stranke zatrjujejo, da so obilo tablic razpečali.

Ako bode pa ša naš listič brez vsacega povoda napadal našo stranko, se zna končno res zgoditi, da se popolnoma odtegne od takih podjetij. Komu bode to na škodo, lahko takoj ugame liberalna gospoda.

Politični pregled.

Liberalna korupcija v Italiji je tudi v cvetji. Neka banka v Piemontu je vsled zveze s pariško banko imela 10 milijonov lir škode. V to zadevo je vpletenih mnogo poslancev in odličnih diplomatov, ki so imeli vsi pri tem masten zaslužek.

Zapiranje redovniških šol na Francoskem. Po vsej Bretanji je ljudstvo jako ogorčeno radi zapiranja redovniških šol in skušajo kmeti z vsemi močmi preprečiti tako zapiranje. V Folgoët, Saint Méenu in Ploudanielu je več tisoč kmetov bilo vso noč po koncu, da preprečijo zapetje tamošnjih redovniških šol. Ko se je zjutraj izvedelo, da prihaja vojaštvo, so začeli vsi zvonovi zvoniti in kmetje so se pripravili na najodločnejši odpor. V Ploudanielu sta prišla pred vrata tamošnje šole dva komisarja v družbi jednega kovača. Orožniki in vojaki pa so branili ljudstvu, da se ni moglo približati šoli. Komisar je pozval, naj se odprejo vrata, kar se pa ni zgodilo. Na to je komisar ukazal kovaču, naj siloma odpre vrata. Ko je ta hotel izvršiti ukaz, začelo je ljudstvo iz notranjosti obsipati komisarja in kovača z umazanimi stvarmi. — Na to se je je izdal ukaz naj v zidu napravijo odprtino, a ljudstvo v šoli je začelo delavce kamenjati in oblivati jih z umazano vodo, tudi goreče snope slame so metali na orožnike, na kar so se orožniki oddaljili.

Boječe tiščijo otroci k materi in se prijemljejo za krilo.

Par tolažilnih besedij od mož, ki so ga prinesli. Ne zvane visokolēteče, a so tolažilne, ker gredo iz srca.

Jožef se ponudi, da ukrene vse potrebno glede pogreba.

Ob mrtvem očetu stoji soproga vdova in otroci — mlade sirote.

Da je bil takoj mrtev, krivi voznik da je ušel, to je vse, kar so ji povedali.

Tedaj je sama. Ne! Ima še štiri otročičke. Kaj hoče početi? Prihodnjost . . . strašna beseda, za njo strašna!

Skoraj se jo polotuje obup. Pretresljivo prične jokati. Seveda otroci jokajo ž njo vred, akoravno se ne zavedajo v polni meri izgube, ki jih je zadela.

Ne obupuj žena, mati! Žalosten je današnji poletni večer. — Toda je še nekdo, ki zna za tvojo bol, ki ti bode dal dober lek za rano, ki jo je vsekali današnji večer v tvoje sree. — On ki je v nebesih.

Poklekne in se zatopi v molitev . . .

Blagor mu, kdor še zna moliti! . . .

* * *

Kmetje so ves čas prepevali pobožne pesmi. Po dveurnih brezuspešnih poskusih, da bi prišli v šolsko poslopje, so se delavci odstranili, da se odpočijejo. Tudi v Saint Méenu in Folgoët se je ljudstvo energično uprlo zapretju šol. Kmetje so s cepci prepočili vojake. V Ploudanielu se je senatorju Pichonu in generalnemu svetniku Soubiconu komaj posrečilo pregovoriti ljudstvo, da je dovolilo odpreti šolska vrata, na kar so se nune iz šole podale v cerkev. V Saint Méenu se je o zapiranju šole dogodil spopad med ljudstvom in vojaki. In je bilo na obeh straneh več ranjenih. Vojaške oblasti so dale v trdnjavo zapreti dva višja častnika, ker nista hotela se svojim vojaštvom pomagati komisarjem pri zapiranju šol.

Pomiloščenje ruskih dijakov. Preko Berolina prihaja vest, da je car izdal nadaljen dekret, vsled katerega so bili izpuščeni iz zaporov v različnih krajih države skoro vsi dijaki ki so se bili udeležili nemirov v mesecu februarju. Kakih 100 je pozvanih iz Sibirije, kjer so bili nekaj časa v prognanstvu. Vsem je dana pravica, da morejo na jesen zopet obiskovati vseučilišča.

Državljska vojna v Venezueli. Že več mesecev divja v Venezueli med vladnimi četami in vstaši vojna. Vstaši so skoro povsod zmagoviti; vodja vladnih čet, predsednik Castro je bil že večkrat tepen. Vstaši so zavzeli in oplenili luko Barcelono, ki šteje 13.000 prebivalcev. Vladne čete so se po krvavem, izgub bogatem boju udale, nakar so vstaši udrl v Barcelono, oplenili hiše in trgovine, pomorili mnogo žensk in otrok in oropali tujezemske konzule. Poveljnik, osem generalov in mnogo častnikov je bilo ujetih.

Domače novice.

Papežev jubilej. Z raznih strani dežele se nam poroča, da se je v nedeljo jubilej svetega očeta praznoval z največjo slovestnjo v cerkvi in izven cerkve. Posebno krasne so bile procesije. Udeležili so se slavnosti občinski zastopi, društva in velikanske množice ljudstve. Po mnogih krajih so v predvečer goreli kresovi.

Sprehodek po „Otroškem vrtcu.“ Piše nam Gorenjec: Slučajno mi je prišla v roke zadnja številka „Gorenjca“. Nakupičenih sem našel samo v tej številki toliko otročje naivnosti v političnih vprašanjih, da se prav nič ne čudim gosp. dvornemu svetniku Šukljeju, če je „Gorenjca“ imenoval „Otroški vrtec“. Napravimo sprehodek po tem „vrtcu“, da vidimo občudovanja vredno modrost liberalnih otročaje, ki hočejo biti voditelji meščanov in bistroumnih gorenjskih kmetov. Uvodni članek je Neslančev. Tu občudujemo najprej to-le modro cvetko: „Kmet daje meščanu iz svojih prebitkov življenje, zategadel je res živa potreba, da naša država daje milijone in milijone.“ Da je ta cvetka

„Ah, mama, ta tovarniška druhal ima nek neznoten duh. Meni je skoraj slabo.“

„Pojdi se kopat, Ema. Bom poskrbela, da bode takoj vse pripravljeno.“

„Pomisli, mama, daues sva povozila nekega moža. Pa zakaj je ravno med konje drl?“

„Tako!? Pa ja ni bil takoj mrtev!“

„Mislim, da ne. Ali, ako bi tudi bil, saj ni nobene škode. Za take ljudi je dostikrat smrt boljša kakor življenje“, pripomni modro Ema.

Mama prikima in zazdeha. Takoj nato pozvoni. Sluga se prikaže. „Pripravi naj se kopel za gospico Emo. Tudi mora biti v pol ure pripravljen voz!“

„Torej se peljemo k Löwenstein-ovim na večerjo. Ah, to bode zopet strašno dolgčas!“

Visoko gori v četrtem nadstropju kleči še vedno jekajoča žena pri trupu milega soproga . . . spodaj pa se peljeta milijonarka in njena hči Ema k vili bankirja Löwensteina.

Križ na zvoniku blišči od zadnjih žarkov zahajajočega solnca.

Poletni večer — — —

res modre barve, vidi lahko ne-le gorenjski ampak tudi zadnji dolenski kmet, in nepotrebno je pristavljeno vprašanje: „Toda kako dolgo bo to šlo naprej?“ Druga cvetka: „Huda peresna vojska se vodi, ali veleposestvo, ali parceliran (!) kmet, toda zmagalo bo veleposestvo, katerega ne bo mogoče nič več obnoviti niti z visokim denarjem.“ Tedaj niti Tavčarjevi „groši“ ne obnove več nemškega veleposestva, zmagalo bo pa vender, zmagalo kljub temu, da „revščina ni prijazna izgoji gospodujučih narav, bogastvo jih izreja veleposestvo pa rodi in izgaja“. Tej cvetki je ime logika; brhko cvete, ker ji je pognojeno z gospodujočo advokatsko naravo. Tretja cvetka: „Naš kmet dobiva po razpadu veleposestev v svojo last res več boljše zemlje, katero pa mora drago plačati, in sicer z mozgom, katerega je pustil pri delu v tujini. A to dela k večjem (!) le bajtarstvo. Večji kmetje kupujejo manj, saj še prvotne zemlje ne morejo obdelovati vsled pomanjkanja delavcev.“ Tu ne vemo, ali „meščanu daje iz svojih prebitkov življenje“ bajtar ali kmet. Na vsak način je ta cvetka vzrastla v senci temnega uma in zato je članku v „Gorenjcu“ naslov „Nekaj temnih strani“. Nič bolj vesela ni nastopna cvetka, ki toži, da je pri nas premalo samostanov, rekoč: „Se nikdar ni naš narod tako slabo uspeval, kakor sedaj. Novačenja pojo tužno pesem in razgled po našem kmetskem ženstvu kaže, da je krasota naših žen in deklet tudi v krajih, kjer so bili enkrat samostani (kakor n. pr. v Kranju), šla po vodi.“ Če kaka kranjska žena in dekle še vzame v roko „Gorenjca“, si lahko dene to cvetko v lase, da jo bo imela bliže možganov. „Žalostna resnica!“ Tako je ime zadnji pametni cvetki, katero je pa člankar vrgel v Savo, da veselo plove iz Kranja proti Šentvidu, akoravno je bila menda namenjena g. prof. Peterlinu. „Do 40% zabeležujejo učitelji naših gimnazij — med slovenskimi dijaki namreč — dvojk. In tam v Št. Vidu nad Ljubljano se dviga poslopje, v katerem hoče ljubljanski škof po 500 mladeničev izgajati. Zbirali bodo najboljše talente. Veleposestvo in njega zarod je (potem) suha veja na narodovem drevesu.“ Prav mika nas, da bi šli še na gredico „nezavednega kmeta“ Cirila, kateremu se zdeha po deželnozborskih dijatih. Ker nas je pa otročji um prve gredice že prepričal, da je „vrtec“ primerno glasilo liberalnih kranjskih fantkov, utrgamo na drugi gredici s Cirilovim dovoljenjem samo eno cvetko, namenjeni „kranjski okolici“. Ta proizvod kristalizovane slovenske pameti se glasi: „Tudi celjska gimnazija ne bo rešila kranjskega kmeta.“ Na to cvetko je Ciril dobil patent istotako, kakor na trgovino in barvarijo.

Obisk groba kardinala Missie na Sveti Gori se letos vsekakor izvrši, in sicer pridejo njegovi čestilci na Sveto goro po našem manifestacijskem shodu v Ljubljani še isti večer. Da se bo mogel aranžirati posebni vlak, naj somišljeniki iz posameznih župnij naznanijo število udeležencev pri obisku kardinalovega groba pod naslovom: Dr. Ivan Janežič, profesor bogoslovja v Ljubljani.

„Nova Domovina“ v Ameriki piše o slovenskih liberalcih: „Njih ideja je svoboda, toda svoboda svinjarstva v dejanju in besedi, njih dela so dela teme, njih uspehi so proletarska revščina in skoraj popolna onemoglost slovenskega naroda.“

Sestanek naših nepolitičnih društev bode prav dobro obiskan. Naj ne bo nobenega nepolitičnega našega društva, ki bi ne poslalo delegatov. Razprave na shodu bodo za vse, ki se zanimajo za vodstvo društev velepodučne in opravičeno je pričakovati, da se po tem shodu mej Slovenci razvije še živahnejše društveno življenje in da se delo za izobrazbo našega ljudstva v pravem smislu organizira. Zato še enkrat povdarjamo, da je prav potrebno, nujno potrebno, da se oglase udeležniki tudi iz onih krajev, kjer doslej ninaših izobraževalnih društev. Imena odposlancev naj se takoj naznani na naslov: Luka Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani, Dne 7. septembra zvečer priredi „Slovenska kršč. soc. zveza“ na vrtu „pri zvezdi“ na Cesarja Jožefa trgu vese-

lico na čast došlim gostom. Pri veselici bode svirala ljubljanska društvena godba in pela bode dva zbor.

Vspored sestanka katoliško mislečega dijaštva: I. Pozdravni večer v torek, dnè 26. avgusta ob 8. uri zvečer na vrtu gostilne pri „Zvezdi“ (Krisch prej Frline), Cesarja Jožefa trg. II. Zborovanje v sredo dnè 27. avgusta. Dopoldne: 1.) Ob 8. uri zjutraj sveta maša pri Uršulinkah. 2.) Ob 9. uri otvoritev shoda v veliki dvorani „Katoliškega doma“ po predsedniku pripravljalnega odbora. 3.) volitev predsedništva. a) Religija in morala, predava gosp. Fran Zajc, bogoslovec, (Ljubljana). b) Homeopatija, predava gosp. Ivan Hubad, medicinec. (Dunaj, Danica). c) Civilni zakon, predava gosp. Matija Lavrenčič, (Dunaj, Danica). Popoldne: 5.) Točno ob 2. uri v veliki dvorani „Katoliškega doma“ sestanek prijateljev „Zore“. 6.) Ob 3. uri začetek predavanja: a) „Vulkanizem“, predava gosp. Fran Kolenc, naravoslovec (Gradec, Zarja). b) Cerkvena uprava inkvizicija v svitu resnice in pravice, predava gosp. Ivan Kogelnik, bogoslovec (Celovec). III. Komerz zvečer ob 8. uri v gostilni pri „Zvezdi“ (Krisch, prej Frline) Cesarja Jožefa trg. Pri komerzu svira „Ljubljanska društvena godba“. IV. Skupni izlet v četrtek dne 28. avgusta v romantični Vintgar. Odhod z gorenjskim vlakom iz južnega kolodvora ob 7. uri 5 minut zjutraj. Natančnejši program glede izleta se še razglasi na sestanku.

Poezija in proza. Na veliki pevski slavnosti v Gradcu je dehtelo samo cvetje velikomemske poezije: vse je bilo idealno vznešeno nad vsakdanje zemsko gorje v vseh onih krajih, katerih ne objemlje še velika mati Germanija. Ali slavnost je minola, venci vsenemske poezije so jeli veneti in bolj in bolj se je jela uveljavljati proza — obračunov. A v denarnih stvareh se nehuje vsaka šala. Najbolj nemški šireča se prsa se začenjajo krčiti, kadar treba — šteti iz žepa, izlasti pa še, ako treba ta nemili posel vršiti post festum, ko so se glave streznile in ohladile. Kapelnik mestne godbe v Ljubnem je sodeloval s svojimi 49 možmi na veliki nemški slavnosti v Gradcu. Vse je hvalilo to godbo in časniki so jej izrekli priznanje. Po slavnosti pa so poslali godbo domov s samo pohvalo in priznanjem, g. kapelnik pa je čakal na — kronice. Zastonj je čakal. Ni mu preostajalo družega, nego da je sam poslal račun za 1000 K. Nič odgovora. Slednjič se je osebno peljal v Gradec. Tu so ga pošiljali od Poncija do Pilata. — Slednjič je vendar dospel do načelnika slavnostnega odbora, dra. viteza Schmeidela. Moža sta si stara dobra znanca, ali čudno: tega dne se gospod vitez kar ni mogel domisliti, da bi bil kedaj še videl gospoda kapelnika. Popolnoma ignoriral ga je. Kapelnik pa mu je osvežal spomine na — dolžnosti do godbe v Ljubnem. Gospod vitez pa je tako postopanje označil kakor „flegelhaft“ — neotesano. In gospod vitez so se indignirano ozirali okoli sebe, kje je kakov sluga, ki bi neotesanega kapelnika primerno energično postavil pred vrata. „Odvedite ga doli!“ — tako je bilo povelje došlemu slugi. Kapelnik pa je sam odšel s spomini na vsenemško poezijo — pravico pa si bo moral iskati drugje na prozaični poti — pravde. Več tožeb je tudi od strani družabnikov, ki so bili najeti za veliko nemško slavnost. In to vzlic temu, da je moralo tudi ubogo slovensko ljudstvo dajati svoje žulje za to slavnost. Za poezijo proza in — fiasko.

Kropa na Gorenjskem. Kakor posnemamo po „Slovenu“ in slišimo od drugih, so se neki paglavci spravili na našega obče spoštovanega gospoda župnika Hoenigman-a. Ker mu ne morejo do živnega, si ti „možje“ izmišljujejo samo laži, katere v zelo neumni obliki obelodanjujejo v „Narodu“. No, to se nam ne zdi prav nič novega, da kakega duhovnika denejo v „Narodu“, a nam je že potrpljenje pošlo, ko vidimo, da ta preklicana sodrga, ki se je kovaških žuljev prenajedla in katera bi že davno pekerala, da ji niso duhovniki pomagali, vendar ne da miru. Mi ne moremo in ne smemo kar naravnost tu zapisati, kdo da je on pobalin „Podboštnik“, ki se zadnji čas podpisuje v „Narodu“, a zdi se

nam, da je več onih „Podboštnikov“, ki svojo duševno revščino v „Narodu“ prodajajo. Ravno pravo ime si je nadalo ono revše v „Narodu“ Tja pod „bošt“ gonijo, ali so vsaj gonili kroparski mesarji kozle past in tam pod „boštom“ se zbirajo jerušarji, ki svoje neslane norce brijejo. In med te se sam prišteva oni „Podboštnik“ z vsemi svojimi smrdljivimi dopisi v „Narodu“, v katerih ni pičice resnice, kakor v „šporetovcu“ ne pristnega žganja. Prav je, da je gospod župnik pozval, naj se pokaže s pravim imenom. Saj bi lahko hitro obračunal z njim. Bog ve, kakšna pokveka mu bi stala nasproti pri sodnji. Pa mislimo, da se ti paglavci ne bodo prikazali izza plot, ker so preleni, da bi si upali na dan. Vsi Kroparji in vsi, ki so kdaj občevali z gospodom župnikom, najodločneje obsojajo napade na imenovanega gospoda in obžalujejo, da se to sramotenje po časniku že nekaj let sem nadaljuje. Hvaležni so vsi pošteno misleči farani župniku za trud, katerega ima še toliko zanje. Kedo jim je tako lepo ozalšal cerkve, kedo je bil oče zadrugi, ki redi toliko družin, kedo — in to posebno povdarjam — je bil našemu trgu ob času lanskega grozovitega požara stal na strani in se trudil za pogorelece? Ali znabiti oni famozni „Podboštnik“? Lahko rečemo in to nam morajo vsi, ki poznajo Kropo, pritrditi, da je pospod župnik Hoenigman pravi dobrotnik Kropo. Zdaj naj pa zlezejo na dan oni „Podboštniki“ in naj naštejejo, koliko so storili za Kropo. Silijo se nam trpke in ojstre besede pod pero, a za danes se premagamo, le to še onemu „veleučenenemu Podboštniku“ povemo na uho, da, ko bode ljudstvo zvedelo, da je on „mojster“ dopisov v „Narodu“, se mu bodo na glas smejali, ko bo hodil po Kropi in se šegavo popraševali, ali ima možicek možgane v glavi, ali kje drugje!

Zaveza učiteljskih društev je zborovala v Trstu. Govorilo se je največ o klerikalizmu. Mora biti pač nevarna zver ta klerikalni zmaj! Ali pohrustali ga ne bodo gg. Jelenc, Gangl in tovariši. Vedno in vedno so govorniki prehajali na klerikalizem. Istrski učitelj g. Dubrovič je „Zaveznikom“ prav dobro povedal, da naj se ne bavijo toliko s klerikalizmom. V Trst sta prišla tudi častna člana „Zaveze“ Hribar in dr. Tavčar. Hribar je na banketu izpovedal, da je še vedno naprednjak. Tavčar pa je tržaškimi Slovencem hotel povedati, da morajo postati naprednjaki. Posl. Rybař je na banketu povedal, da Tržačani niso ne klerikalci ne liberalci, da poznajo samo slovensko trobojnico. Vstal je dr. Tavčar in takoj opozoril dr. Rybař-a, da v slovenski trobojnici ni črne barve. Mi pa pravimo, ako bode napredna stranka v objemu s Švegljem reševala naš narod, bode kmalu slovenska trobojnica zavita v črno barvo!

Nemška ljudska šola v Ljutomeru. Slovenci so tudi na učnem ministerstvu propadli s svojo pritožbo proti temu, da se trg Ljutomer izloči od dosedanjega šolskega okoliša in konstituira kakor samostojen šolski okoliš. S tem so tržani oproščeni vsakega prispevanja za dvojezično cesarja Franca Jožefa šolo v Ljutomeru. Tako imajo v Ljutomeru — na slovenskih tleh — Nemci svojo nemško šolo, Slovenci pa — dvojezično.

Za narodne obrtnike. V večem, živahnem trgu v Spod. Štajarju se ponuja prilika dobremu narodnemu peku, da se naseli in si osigura bodočnost. S pekarijo je zvezana tudi žganjarija in eventuelno kramarija. Razun tega najdeta dobrega kruha tudi en mizar in čevljar v ravno tem trgu. Pojasnilo daje „Slovensko obrtno in trgovsko društvo“ v Celju, kamor naj se reflektantje obrnejo.

Električni tramvaj iz Trsta na Opčine. Iz Trsta se nam piše: Kako težko smo pričakovali ta tramvaj! V duhu smo se že vozili iz soparnega, zabuhlega tržaškega zraka na sveži kraški zrak, saj nam je „Židovček“ že lani obljuboval, da koncem letošnje spomladi bomo že drčali v električnih vozeh na Opčine. A čakali in čakali smo dolgo. Slednjič smo vendarle pričakali dan, ko je prišla komisija iz Dunaja, ki naj izroči to progo prometu. Ali mesto, da bi

bili izročili progo prometu, od onega dne en vozijo več vozovi po tej prog. Ako bi bila našla dunajska komisija vse v redu, vozili bi bili gotovo. A sedaj pa nič. Naravno, da je zagnal „Il Sole“ glasen in opravičen krik, trdeč, da so na vsem ponesrečenju krivi brezvestni špekulantje, ki so hoteli imeti železnico mimo svojih zemljišč, da bi jih potem zelo drago prodajali. Prvi med njimi je inženjer in mestni svetovalec Gairinger, o katerem se je po mestu širila novica, da se je vsled ponesrečenega elektr. tramvaja — obesil. Če je to resnično, ne vem še. „Židovček“ je pa trdil, da je vse v redu, samo ono kolo z zobmi, katero more ustaviti električni voz že pri tretjem zobu, ni popolnoma v redu, a da se to da hitro popraviti. Temu zatrdilu „Židovčka“ odgovarja „Il Sole“ prav lepo, ko pravi: „Kar trdi ‚Picolò‘ je prav tako kakor bi jaz dejal: Ta človek je popolnoma zdrav, samo ne diha več.“ Neki inženjer se je izrazil, da se mora električni voz koj pri tretjem zobu ustaviti. Če se ne ustavi, nastane največja nevarnost, da se voz čez glavo preobrne! Pri poskušnjah komisije, da se jim to ni niti enkrat posrečilo. Za to, da ne vozijo niti za poskušnjo več od Gairingerjeve vile do mesta, kjer je strmina največja. „Il Sole“ trdi, da bodo morali ta del proge premestiti. — Zanimivo je, da je Žid dr. Venezian v mestni delegaciji predlagal, da morajo biti napisi na vsej tej prog. samo laški, kar je bilo tudi sprejeto, dasi je proga na čisto slovenskih tleh v naši okolici. Mislim sem, da potrgajo naši okoličani te laške napise. Bolje je, da niso tega storili, ker sedaj bomo morda imeli priliko se vsaj iz srca smejati, če poberejo sami električne vozove, progo in vse laške napise.

Slavnost „Kola“ v Zagrebu. V soboto dne 16. t. m. je bil v Sokolovi dvorani banket, katerega se je udeležilo kakih 400 oseb. Med drugimi so bili na banketu tudi sledeči odličnjaki: Predsednik zaveze hrvatskih pevskih društev g. Milan Krešić in podpredsednik g. dr. Gravančič, Poljak g. dr. Levicki iz Krakova, Čeh g. Franc Menšik iz Prage, mnogo slovenskih pevcev iz Ljubljane, rektor zagrebske univerze g. dr. Vrbanič, g. dr. S. Mazzura, g. Gjuro Deželjč in drugi. Po banketu je prvi govoril predsednik zaveze hrvatskih pevskih društev g. Krešić, ki je napil hrvatskemu kralju, Franu Josipu I. Nato je prof. Irkanec nazdravil vladi in banu in zahvalil za pomoč „Kolu“ na prirejevanju slavja. Dr. Gravančič je napil županu, dr. Šime Mazzura ženskemu odboru, Rihard Katalinić Jeretov pesmi in „Kolu“, prof. Miller pa je pozdravil slovanske goste: Slovence, Čeha in Poljake, katerim so se zaporedoma prirejale burne ovacije. V imenu Poljakov se je v ognjevitem govoru zahvalil dr. Levicki, ki je v svojem govoru povdarjal slovansko vzajemnost, v imenu Čehov pa se je z dolgim govoru, slikajočem minolost Čehov in bodočnost vsega Slovanstva, zahvalil g. Frant. Menšik. Govorili so potem še različni govorniki, med temi tudi Tugomir Alavpovič iz Bosne.

Podzemne strupene pline so našli baje v Sosljanu, — ali šele sedaj, ko gre za to, komu pripisati znano nesrečo! Obrtni nadzornik Cogliavina je v družbi z drugimi inženirji prišel baje na sled takim plinom. Čudno, da se pri tolikih raztrebah niso pojavili taki plini že poprej. Tako pa se javno mnenje le preveč nagiba na to stran, da hočejo s temi plini rešiti laške podjetnike iz zadrege.

V gospodinjstvi šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se otvori meseca oktobra peti tečaj, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, katerega vodijo čč. gg. sestre iz reda sv. Frančiška. Gojenka plača za ves tečaj 336 kron. Deklice, ki hočejo vstopiti v zavod, morajo dopolniti 16 let. Prošnje za sprejem do 15. septembra.

Razne stvari.

Po vojni v južni Afriki. Vsak konj za vojsko v južni Afriki je veljal Angleže povprečno 468 kron. 300.000 konj je veljalo torej 140 milijonov kron. Prevoz vojakov in vojnega mate-

rijala je veljal 448 milijonov kron. Vsak teden je veljal vsak mož 25 kron. Konji so bili dvakrat preplačani, ter so tvrde, ki so zalagale angleško vojno z živili in streljivom, pri vsaki novi odpošiljatvi zaslužile po 20 milijonov kron. Anglijo so torej lastni ljudje skubili ter jo ogoljufali za milijarde.

Cela vas pod milim nebom. Posestnik vasice Campocorado v Španiji je nek bogat Cabalega. Ker mu ubogi vaščani niso mogli plačati najemnine, dal jih je s pomočjo orožnikov vreči iz stanovanja, tako, da so morali ubogi vaščanje prespati celo noč in še dalje pod milim nebom. Cela vas pa, ki je štela preje 161 prebivalcev, je zdaj popolnoma zapuščena, kakor da bi vsi prebivalci izumrli.

Novo kroglice za mornarico. Iz New Yorka se poroča: Nove eksplozivne kroglice, katere so izumili vojaški izvežbanci v Washington-u bodo po mnenju nekaterih veščakov spremenile vso dosedanjo metodo sestavljanja vojnih ladij. Poskušnje s temi kroglicami so pokazale, da prestrele najdebelejše železne plošče, ki so sedaj v rabi v ladjedelnicah. Ameriški vojaški oddelek bo seveda ohranil skrivnost te nove iznajdbe sam zase, druge države bodo pa morale delati debelejšje plošče za svoje vojne ladje, če se bodo hotele uspešno kosati z Ameriko na morju.

Grozen potres. V zgornjem delu Santa Barbara county v Ameriki je bil silen potres, ki je porušil cele vasi. Sicer je bilo več malih sunkov že od 27. julija, toda ljudje se niso brigali za to. Nakrat pa se je pričelo tako silno tresti, da so ljudje bežali iz hiš ven pod milo nebo. V pol ure je bilo sedem hudih sunkov, ki so popolnoma spremenili površje enega dela Santa Barbara county. Kos zemlje 15 milj dolg in štiri milje širok, je bil razpokan, novi griči so nastali in vse vasi so bile porušene. Posebno hudo je razdejano mesto Los Alamos, kjer so se morali vsi ljudje izseliti. Na tisoče dolarjev škode se je tudi prigodilo v Dallard, Santa Ynez in Lampoo.

Dobrota je sirota. Za velike dobrote, ki so jih katoliški menihi storili človeškemu rodu, so bili oni še povsod in v vseh dobah zgodovine preganjani, kajpak vselej tedaj je z njimi trpela tudi cerkev sama. Kaj so storili menihi samo za evropskega kmeta, je znano v zgodovini. Dr. Prelesnik tako-le opisuje njih zasluge v ti točki: Bili so učitelji narodov v poljedelstvu. Premnoge pokrajine evropske so obdelali stoprav benediktinci; dobršen del srednje in severne Evrope namreč ni bil pred njih prihodom nikdar obdelovan od človeške roke. Le njihovi vstrajnosti vnemi in požrtvovalnosti je bilo mogoče izpremeniti najneplodovitejše kraje v rodovitno polje in gorice. Potrebili so zarastle gozde in neprodno grmovje, izsušili močvirja, preorali in obsejali ledine in celine, sezidali mostove, zajezili reke in potoke in izdelali ceste. In naselili so kolonije in obljudili pokrajine, ki so bile prej samo divjim zverem bivališča in skrivališča. V sencu opatij so se hitro začele dvigati vasi in mesta. Poleg poljedelstva so sami negovali in druge učili negovati tudi živinorejo na severu, vinorejo, sadjerejo in zelenjad v toplejših pokrajinah.

Odlikovanje židov. Povodom kronanja angleškega kralja so bili odlikovani z velikim, ozioroma komturnim križem Viktorja reda židovski milijarder James Alfred in Leopold Rotšild v navzočnosti najvišjega plemstva. Vzrok je pač ta, ker je bil sedanji angleški kralj kot prestolonaslednik eden največjih lahkoživcev in dolžnikov na vsem svetu.

Premetena vdova. Iz južne Amerike se poroča, da je prišla k župniku v Buenos-Ayros uboga vdova, ki je z objokanimi očmi pripovedovala, da so ji neznani zlikovci 400 kron vkradli. Prosila ga je, da naj s prižnice oznani, da se bo tatu odpustilo, ako prinese ubogi vdovi denar nazaj. Duhovnik oznani. In res po opravičju pride k spovedi neka ženska, ki prizna, da je vkradla 400 kron in ga prosi opravičenja. Vdova je bila denarja strašno vesela. Iz same hvaležnosti ponudi župniku 40 K za cerkev. Župnik nato sprejme znesek in ji da iz vrednostnega papirja, glasečega se na 400 kron 360 K nazaj. Ko si drugi dan denar natančneje ogleda, vidi, da je banknota ponarejena.

GLASNIK.

Razne ječe.

Ogledali smo si v novi ljubljanski justični palači — ječe, ječe, namenjene hudodelcem. In z zadovoljstvom smo ogledovali te ječe. Te ječe niso pravzaprav nič podobne onim, ki jih opisuje v svojem svetovnem delu „Moje ječe“ slavni italijanski pisatelj Silvio Pelico. Prav nič ne. Lepe moderne sobe, zračne, svetle, kurjene s parom. Ogledovali smo jih in čudili se novodobnemu napredku in humaniteti sedanjega stoletja, ki preskrbuje hudodelcem za njihovo prebivališče tako krasne prostore, prostore, ki so veliko lepši, kakor so stanovanja onih ubogih trpinov, zidarjev in različnih delavcev, ki so jih gradili.

Nismo sovražniki napredka, gotovo ne ravno nasprotno. Pravijo, da se grade tako lepe ječe hudodelcem, ki jih prav po največ naredi moderno materijalističko berivo: časopisi in brošure in tudi moderna bolezen: žganjepitje. Ni pa prav to, da država skrbi tako za hudodelce tako malo pa skrbi za nižje ljudstvo: kmečki, obrtni in delavski stan.

Če primerjamo ječe s stanovanji naših delavskih slojev, odkrito zavidamo kaznjence radi njihovih ječ in krasnih, zdravih, brezplačnih stanovanj, ki se jim zaradi hudodelstev odkažejo sodnijskim potom. Tukaj visoke, zračne in zdrave ječe in naše ljudstvo v temnih, zaduhlih, vlažnih in dražih luknjah, ne luknjah, prav v pravcatih brlogih. Stanuje li kmečko ljudstvo naše v zdravih stanovanjih? Ne. Mali obrtnik tudi nima na razpolago prostornih, cenениh, zdravih stanovanj. In delavstvo?

Prijatelj, idi z nami in obiži enkrat, pa samo enkrat delavska stanovanja v Ljubljani. Stopi z nami v ljubljanska predmestja v šentpetersko, šentjakobsko in trnovsko faro. Delavska stanovanja: ena soba, v kateri se dostikrat ob enem kuha, družina z otroci in pa še navadno imajo reveži pri sebi v stanovanju neoženjene sotrpine in sotrpinke. Premalo zraka po leti in po zimi, vlažnost v zvezi z revščino vsled slabih plač, toraj še slaba hrana. Vsi predpogoji za širjenje jetike in drugih boleznij. Pri tem se ni čuditi, da ubogi delavec in tudi obrtnik ni rad v svojem krasnem stanovanju in da, če le more, rajše v prostem času tiči pri „Lahu“ in sličnih beznicah in se v takih odnošajih topi v moralnem blatu. In reveži vseh revežev so ptuji italijanski in goriški delavci. Le pogledjmo njihova stanovanja pri bogatih stavbenih tvrdkah. Natlačeni kakor slaniki so po različnih barakah brez oken in v družih luknjah, polnih nesnage in mrčesa, v pravih brlogih, kakršnih ne privoščimo niti psom, kaj še ljudem. Gorje Ljubljani in delavskemu prebivalstvu za slučaj kake nalezljive kužne bolezni! Zdravniki pri vsej moderni znanosti v Ljubljani hitro ne bodo zatrli kake epidemije, ker manjka predpogojev za zdravje delavstva, zdravih stanovanj. Čudno ni, da zavida delavec kaznjence zaradi krasnih ječ, brezplačnih stanovanj, ki jih je zidala država.

Je li čudo, če človeku, primerjaje stanovanja delavskih slojev z ječami, zavre kri? Neznosna stanovanja nižjih naših stanov provzročila so, da se je ustanovilo naše delavsko stavbeno društvo. Delavske hišice v Vodmatu, na Viču in drugod res ustrezajo zahtevam, ki jih v higijeniškem oziru zahtevamo od delavskih hiš. Toda kaj je to v primeri s potrebami ljubljanskega delavstva: kaplja v morju. Čuditi se temu ni. Delavstvo pri slabih naših plačilnih razmerah ne more delati čudežev. Drugod se slična podjetja zdatno podpirajo od države, dežele, občine. Pri nas ne. Ravno oni faktor, ki bi naše stremljenje moral podpirati, je zavira . . .

Naj bi vsi merodajni faktorji storili svojo dolžnost in z vso resnostjo proučevali in za malega moža ugodno rešili stanovsko vprašanje v najkrajšem času. Škandal za Ljubljano pa tudi za druga mesta v Avstriji je, da stanujejo kaznjenci v krasnih prostorih novodobnih palač, mali mož pa v luknjah. Največji škandal pa je, da razni leni vladni poročevalci ne proučujejo to važno vprašanje sami, temveč se puste svoja poročila službenim potom izdelati, od sicer vse časti vrednih — žandarjev.

Delavske drobtine.

Katoliško delavsko društvo v Gorici si bo omislilo zastavo. Zadnji „Primorski List“ izkazuje 85 K 82 h nabranih darov. Nabiranje se nadaljuje. Prijatelji poštenega delavstva prihitite na pomoč!

Živilo novo strokovno društvo! Iz Mirna se poroča, da se tamošnji čevljarji in strojarji delavci hočejo združiti v strokovno na krščanskem temelju. Prav! Poklicani v to, naj se zgamejo. Vrlim mirenskim delavcem pa kličemo: Le krepko naprej!

Delavni čas obrtnih delavk na Nemškem. Društvo industrialcev v Kolinu na Nemškem je na obrtno nadzorništvo za Kolinski okraj vložilo spomenico, ki se tiče delavnega časa obrtnih delavk. Velika večina industrijancev je proti znižanju delavskega časa pod 10 ur pravijo, da bi z tem trpela industrija škodo. Najmanj 11 urni delavnik v gotovih časih zahtevajo sezijski industrijci (živeža in oblačila), nadalje prevozniki. Povdarjalo se je tudi, da inozemstvo v tem oziru ni po socialno politički zakonodaji oteženo. Industrijci se nadalje sklicujejo tudi na slabo sedanje gospodarsko stanje v Nemčiji, vsled katerega naj bi se nadaljne socialno političke reforme ustavile. Povdarjajo tudi posledice, ki bi prouzročile znižanje plač moških delavcev, če se zniža delavni čas za ženske, ugovarjajo tudi, naj bi opoldne delavski počitek trajal 1¹/₂ ure. Popolnoma se opirajo, da bi se ob sobotah prej kakor sedaj (5¹/₄) nehalo delati. Pravijo, da delavke v tem času, ki je sedaj običajen, svoje delo lahko opravijo.

Zoper ponočno delo v pekovski obrti so sklenili pekovski pomočniki na Nemškem. Avstrijskem in Danskem pričeti skupno akcijo. Splošni shod avstrijsko-ogerskih pekovskih pomočnikov je sklenil po vseh deželah imenovanih držav vplivati na poslance, da nastopijo odločno pot za delavsko varstvo, za odpravo sedanjih zlorab. Na Holandskem je obljubila meščanska ženska zveza pomoč. Tudi društva simpatizirajo z njimi.

Organizirani delavci in delavna doba. Zanimivo je, koliko je po raznih strokovnih zvezah organiziranih delavcev po vsem svetu in koliko znaša v posamnih kulturnih državah delovna doba. Evo pregled:

	organizir. delav.	del. doba v urah
Avstralija	250.000	8
Vel. Britanija	1,905.000	9
Danska	96.000	9 ³ / ₄
Sev. Amerika	1,614.000	9 ³ / ₄
Nemčija	995.000	10 ¹ / ₂
Švica	54.090	10 ¹ / ₃
Francoska	589.000	10 ¹ / ₂
Švedska	67.000	10 ¹ / ₂
Nizozemsko	12.000	10 ³ / ₄
Belgija	89.000	11
Italija	262.000	11
Avstrija	110.500	11

Vseh po strokovnih društvi organiziranih delavcev je na svetu 6,042.500. srednji delavni čas pa znaša na vsem svetu 10 ur 10 minut in 25 sekund.

Katoliški delavci na Bavarskem Virtemberskem in Badenskem imajo 430 katoliških delavskih društev z 59.031 člani (izvan teh še 9080 podpornih članov). Na Bavarskem je 213 društev s 34.734 rednimi člani, na Virtemberskem 73 društev z 9110 člani, na Badenskem 116 kat. del. društev s 15.187 člani. Na 100.000 katoličanov pride na Virtemberskem 1440 kat. delavskih članov, na Badenskem celo 1490 in na Bavarskem samo 807. Na Virtemberskem ima sorazmerno društvo 125, na Badenskem 129 in na Bavarskem 163 članov. Na 100.000 katoličanov je na Badenskem 11, na Virtemberskem 12 in na Bavarskem pa le 5 kat. delavskih društev. Na Bavarskem je razmerje po različnih škofijah nejednako. V Spejerski škofiji je na 100.000 katoličanov 1210 članov, potem sledi Würzburg, potem Bamberg, Regensburg, Bisava, Monakovo-Fresing, Fichstatt. Na zadnjem mestu je Avgsburg s 620 člani na 100.000 katoličanov.

Delavsko varstvo na Španskem. „Gazeta de Madrid“ objavlja kraljevi dekret z dnem 26. junija t. l., vsled katerega smejo žene in

nedoletni delavci le 11 ur na dan delati. Izjeme se dopuščajo le v slučaju, kadar se je podjetnik z delavcem dogovoril za 66 ur dela na teden, če potem posamezne dni katera ura odpade.

Delavske plače v Ameriki. Uradni statistički urad Zjedinjenih držav prinaša pregled delavskih plač v različnih delavskih strokah v zadnjih 3 letih. Dnevna plača je znašala

	leta 1899	1900	1901	
pri zidarjih	3·13	3·11	3·20	dolarjev
" krojačih	2·21	2·19	2·42	"
" kovinarjih in stavba ladij	2·67	2·61	2·63	"
" prevaž. blaga	2·35	2·32	2·23	"
" tiskarjih	3·24	3·26	3·24	"
" tobaku	1·74	1·88	1·93	"
" življenskih potrebinah	2·28	2·32	2·42	"
" gledališčih in godbi	5·10	4·91	4·66	"
" lesu	2·42	2·53	2·67	"
" restavracijah	1·96	1·87	2·00	"
" javnih delih	2·49	2·35	2·52	"
" raznih delih	2·12	1·93	1·01	"

Na ljudski shod
v Ljubljano!

Naznanilo.

Podpisani usojam si slavnemu občinstvu uljudno naznaniti, da me je **c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani** z odlokom z dne 5. avgusta 1902, št. E 1601/2

imenovalo **prisilnim upravnikom** gospoda Alojzija Kališa, plakaterja v Ljubljani.

Uljudno torej prosim, da blagovoli slavno p. n. občinstvo od danes nadalje vse

plakate,

katere namerava s prilepljenjem razglasiti, meni **dopošiljati** ali me o tem obvestiti.

Opomnim še, da bodem kot sekvester kioske temeljito prenovil in vse plošče osnažil, ter uljudno prosim, da lastniki plošč naročila ponové, ker bodem **naročnino znižal**.

Ljubljana, dne 18. avgusta 1902.

Z velespoštovanjem 38 3-1

Peter Matelič,

podjetnik za snaženje stanovanj in oken na sv. Petra nasipu št. 25 pritlično na desno.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke **J. Spreitzer**

Slomškove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborna urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7. 49-31

zično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata umetno in preprosto izdelana, balkone, verande, paviljone, stolpne križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori — Železne konstrukcije — Vodne sesalke Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih risbah v različnih slogih in pošilja poštine prosto.

Vse poprave

izvršuje najvestneje in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Pozor!

Prijatelj, ako hočeš najcenejše in najprišnejše vino piti, tedaj se potruji v gostilno na **Francovo nabrežje**, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x-31

Istrijansko , belo, liter po	28 kr.
Cviček	32 "
Bizelsko	36 "
Rebula	40 "
Refoško	48 "

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam dobi **črni istrijanec po 24 kr. liter**, kateremu je vsaka konkurenca izključena, bodisi po kakovosti ali po ceni.

Ali že imate? „Naši liberalci“.

Vsebina knjižice: 1. Kaj hoče ta knjižica? 2. Volivcem. 3. „Naša stranka“. a) Ne-oženjenost in devištvo, b) Grmade, c) Arbuez. 4. Krščanska vera. a) „Akademiška svoboda“. b) „Vera dobre mamice“. c) „Almanahovci“. 5. Katoliška cerkev. a) „Ona je iz poganstva“. b) „Papež je malik“. c) „Cerkev obsoja ljubezen do domovine“. d) „Škofje obsojajo ljubezen do naroda“. e) „Papež zametuje ljubezen do naroda“. 6. „Škof Bonaventura“. a) „On je neveden“. b) „On je odvisen“. c) „On je strasten“. d) „So-vražnik trgovcem“. c) Proti škofu. f) Škofova politika. 7. Duhovniki. a) „Klada“. b) „Gavrani“. 8. Samostani. a) „Jastrebi“. b) „Jezuitske skrivnosti“. c) Loške babnice. 9. „Dr. Žlindra“. 10. „Fanatični janičar“. 11. Vir posurovelosti. 12. Šole. a) „Klerikalna galeja“. b) „Pandurji klerikalizma“. c) „Katoliška znanost sleparija“. 13. Katoliški shod. 14. Žena. 15. Mrlič. 16. Cer-kveni pogreb — „gola formalnost“. 17. Nebesa. 18. Odpad od verskih resnic. 18. „Zloraba priž-nice in spovednice“. 20. Ali so vsi taki? Sklep.

Naroča se pri „Obrambnem društvu“ v Ljubljani. — Cena izvodu 40 vinarjev. — Za Ljubljano se knjiga prodaja v prodajalnici „Ka-toliškega tiskovnega društva“ Kopitarjevi ulici.

DR. JANKO BREJC

je otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani na Dunajski cesti št. 19

(Medjatova hiša).

34 6-4

Dr. Valentin Krisper

in

dr. Fran Tomišek

naznanjata, da sta premestila svojo

odvetniško pisarno

v hišo št. 8 Sodnijskih ulic nasproti novi justični palači.

37 3-2

V Ljubljani, dne 9 avgusta 1902.

Notar

DR. R. BEŽEK

uraduje od 1. avgusta t. l. naprej

v pritličju Jenko-ve hiše št. 36

Miklošičeve ulice

nasproti novi justični palači.

33 10-4